

*КТІТОРОВ Максим Олександрович,
кандидат юридичних наук,
заступник начальника інституту з
наукової роботи, Київський інститут
Національної гвардії України (м. Київ)*

ВИВЧЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ

Формування сучасної моделі професійної військової освіти, приведення у відповідність змісту військової освіти сучасному досвіду бойової та оперативної підготовки військ (сил), їх застосуванню у війнах та локальних конфліктах, розроблення та імплементація в освітній процес вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ) оновлених освітніх програм з урахуванням потреб інтеграції в НАТО та власного досвіду ведення бойових дій Збройними Силами України та іншими складовими Сил оборони визначено пріоритетними завданнями з реалізації Концепції трансформації системи військової освіти [1].

Потреба суттєвих й швидкісних змін щодо підвищення якості у сфері військової освіти, насамперед при підготовці майбутніх офіцерів для Національної гвардії України (далі – НГУ) сьогодні набуває особливої актуальності, зважаючи на правовий режим воєнного стану в Україні. Нагальною постає проблема приведення змісту підготовки військових фахівців до сучасних потреб НГУ, вибору та пошуку ефективних шляхів для формування та розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ.

Одним із головних практичних аспектів, який значно впливає на якісну підготовку майбутніх офіцерів є розвиток й удосконалення системи вивчення, узагальнення та впровадження досвіду виконання бойових завдань підрозділами НГУ під час реалізації освітньо-професійних програм підготовки у ВВНЗ.

У контексті цього, наукове супроводження процесу вивчення та впровадження бойового досвіду має стати невід’ємною складовою у підготовці майбутніх офіцерів НГУ.

Ураховуючи значні напрацювання українських вчених щодо впровадження бойового досвіду у ВВНЗ, автором акцентується увага на окремому його аспекті – науковому супроводженні.

Слід визнати, що на сьогоднішній день, освітні програми не в повній мірі враховують весь спектр актуальних питань, пов’язаних з особливостями виконання завдань НГУ у складі Сил оборони з відсічі збройної агресії проти РФ.

Означене, актуалізує проблематику наукового супроводження імплементації досвіду виконання бойових завдань НГУ у ВВНЗ.

Загальні аспекти щодо порядку вивчення та впровадження бойового досвіду складових Сил оборони держави відображено у відповідних відомчих нормативних документах різного рівня [2; 3].

Питання необхідності аналізу та впровадження в навчально-виховний процес ВВНЗ досвіду застосування військ (сил) Збройних Сил України наголошувалось науковцями одразу з перших днів проведення антитерористичній операції на Сході держави [4; С. 238-243].

Сьогодні, у науковій літературі представлено науково-обґрунтовані пропозиції щодо методики вивчення та впровадження досвіду професійної діяльності в освітній процес [5], висвітлюються питання побудови системи вивчення та впровадження бойового досвіду в освітній процес Національної академії Національної гвардії України, насамперед під час вивчення загальновійськових дисциплін, [6], запропоновано інноваційні підходи щодо вивчення і впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес Київського інституту Національної гвардії України (далі – Київського інституту НГУ) [7].

З метою оперативного впровадження досвіду в освітній процес, удосконалення системи підготовки та застосування військ наказом командувача НГУ від 10.11.2022 № 390 «Про затвердження Інструкції з вивчення та впровадження досвіду виконання бойових (спеціальних) завдань НГУ під час відсічі збройної агресії» (далі – Інструкція) врегульовано питання щодо порядку вивчення та впровадження досвіду в НГУ [3].

На жаль, як показує практика, наявність нормативного документу (Інструкція) не забезпечує в повному обсязі системний та комплексний підхід щодо впровадження бойового досвіду в освітній процес. Так, невирішеними залишаються питання:

1. Відсутність чітких й зрозумілих процедур для всіх суб'єктів НГУ, що здійснюють вивчення та впровадження досвіду.
2. Низька якість інформаційно-аналітичних матеріалів (відсутність інформації про причини, проблемні питання та шляхи їх вирішення).
3. Відсутність методичних матеріалів, що розкривають питання особливостей впровадження бойового досвіду в НГУ (враховуючи досвід іноземних партнерів країн-членів НАТО).
4. Відсутність інтегрованої інтерактивної бази даних для вивчення та впровадження досвіду (як відкритого типу, так і з обмеженим доступом).
5. Відсутність чіткої організаційно-штатної структури на всіх її рівнях (штатних працівників), відповідальних за реалізацію поставлених завдань щодо вивчення та впровадження бойового досвіду.
6. Результати проведених фундаментальних та прикладних наукових досліджень з питань забезпечення воєнної безпеки держави не дали вичерпні відповіді стосовно сучасних викликів та загроз воєнного характеру, а відтак – не повною мірою впровадженні в освітній процес ВВНЗ.

У зв'язку із цим, саме це актуалізує необхідність здійснення наукового супроводження процесу впровадження бойового досвіду в системі професійної військової освіти при підготовці майбутніх офіцерів НГУ.

Продовжуючи роботу з питань удосконалення внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, покращення методики вивчення та впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес [8; С. 46-48] розглянемо та проаналізуємо питання наукового супроводження впровадження бойового досвіду в освітній процес та наукову діяльність на прикладі Київського інституту НГУ.

Відповідно до вимог нормативних документів Київського інституту НГУ, у першу чергу Пріоритетних напрямів наукових досліджень Київського інституту НГУ на 2023-2027 роки визначено основні чотири аспекти, відповідно до яких планується та проводиться наукова робота на факультетах, кафедрах та в наукових підрозділах Інституту:

1. Службово-бойова діяльність НГУ: безпековий аспект
2. Службово-бойова діяльність НГУ: оборонний аспект
3. Розвиток спроможностей НГУ та впровадження передових технологій (за досвідом держав-членів НАТО та FIER)
4. Наукове супроводження освітнього процесу.

Одним із напрямів, що визначений в аспекті наукового супроводження освітнього процесу є розроблення та вдосконалення системи узагальнення, вивчення та впровадження бойового досвіду в освітній процес.

Водночас, слід зауважити, що особливістю організації наукової роботи у ВВНЗ є проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень, із обов'язковим впровадженням їх результатів в освітній процес.

Так, враховуючи вимоги статті 26 Закону України «Про вищу освіту» [8], можна дійти висновку, що наукове супроводження досвіду практичної діяльності (бойового досвіду) може складатися з двох основних напрямів:

- Наукова (науково-дослідна діяльність) у формі проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (далі – НДР), підготовки наукових видань та публікацій, різного роду науково-апробаційних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів тощо);
- впровадження результатів наукових досліджень в освітній процес, як фінальний етап наукового супроводження.

Процедура впровадження результатів наукових досліджень в освітній процес у вищій школі є усталеною нормою, яка орієнтована на забезпечення якості освіти та підготовку конкурентоспроможних фахівців.

Отже, наукове супроводження є невід'ємною складовою внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ВВНЗ, що можна розглядати як цілеспрямований пізнавальний процес, який за допомогою дослідницьких методів пізнання забезпечує належне й ефективне використання

отриманого наукового продукту та подальше його впровадження у відповідну сферу діяльності.

Системна, цілеспрямована та послідовна робота з питань наукового супроводження процесу вивчення та впровадження бойового досвіду ефективно позначиться на якійс підготовці майбутніх офіцерів НГУ та суттєво впливатиме на підвищення якості системи професійної військової освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про трансформацію системи військової освіти» [Електронний ресурс]: постанова КМУ Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 р. № 1410. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.10.23).
2. Доктрина з вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України : Генеральний штаб ЗСУ від 03.07.2020 р. № 1928/НВГШ.
3. Про затвердження Інструкції з вивчення та впровадження досвіду виконання бойових (спеціальних) завдань НГУ під час відсічі збройної агресії: наказ Командувача НГУ від 10.11.2022 № 390. 19 с.
4. Роговенко С., Полтораки М. Впровадження в навчальний процес вищих військових навчальних закладів досвіду застосування військ (сил) збройних сил України в антитерористичній операції. *Військова освіта*. 2016. № 1 (33). С.238-243.
5. Медвідь М.М., Кіторов М.О., Медвідь Ю.І., Поляков В.Ю., Гавришук М.М., Вишневіська Я. А. Залежність розвитку системи внутрішньої забезпечення якості від впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес закладу вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. № 1 (2023). С. 13–19. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-1-13-19>.
6. Яковенко Є.С., Белай С.В., Волков І.М. Запровадження бойового досвіду в освітній процес Національної академії Національної гвардії України під час вивчення загальновійськових дисциплін. *Честь і закон*. № 4 (83). 2022. С. 144–148.
7. Медвідь М.М., Медвідь Ю.І., Кіторов М.О. Система внутрішнього забезпечення якості вищого військового навчального закладу: особливості, умови розвитку: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М.М. Медвідя. Київ: КІНГУ, 2023. 107 с.
8. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://surl.li/jhtp>. (дата звернення: 12.10.2023).